

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

кандидата економічних наук, доцента, професора кафедри менеджменту
Національного технічного університету «Харківський політехнічний
інститут»

БРІНЯ ПАВЛА ВОЛОДИМИРОВИЧА

на дисертаційну роботу аспірантки кафедри обліку і оподаткування
Чжан Лі (Zhang Li) на тему «Удосконалення практики корпоративної
соціальної відповідальності в Китаї: економічне оцінювання впливу
ділової та фінансової рутини на КСВ» («Advancements of corporate social
responsibility practice in China: the case of the impact of business and financial
routine on CSR»), поданої на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 07 - управління та адміністрування
за спеціальністю 073 - «Менеджмент»

Актуальність теми дисертації та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами.

У сучасному бізнес-середовищі взаємодія між корпоративним обліком та фінансами, стратегіями корпоративної соціальної відповідальності (КСВ), організаційно-управлінськими рутинами та їхнім впливом на корпоративну соціальну відповідальність стає предметом все більш зростаючого наукового інтересу. Дослідження показують, що окремі аспекти КСВ, такі як інвестиції в сталість, зменшення викидів та інші соціально відповідальні практики, можуть значно впливати на конкурентоспроможність компанії. Водночас, корпоративний облік відіграє важливу роль у визначенні того, як ці фінансові аспекти відображаються у фінансовій звітності, що має велике значення для зацікавлених сторін. Важливість не тільки самого факту інвестування чи впровадження соціальних практик, але і їхнє адекватне відображення у фінансовій звітності визначає загальну ефективність цих ініціатив. Ефективні управлінські практики, спрямовані на інтеграцію соціальних та екологічних питань у стратегічне прийняття рішень, можуть істотно підвищити рівень соціальної відповідальності компанії. Такий підхід стає не лише важливим аспектом управління, але й ключовим елементом для досягнення сталого розвитку та довгострокового фінансового успіху підприємства. Вплив корпоративного обліку (податкова агресивність, внутрішній контроль, зовнішній аудит КСВ звітності, обліковий консерватизм) і організаційно-

управлінських рутин (атрибути корпоративного управління) на корпоративну соціальну відповідальність становить ключовий об'єкт наукового вивчення з точки зору розширення індикаторів та факторів, що впливають і взаємодіють із практикою і політиками КСВ на корпоративному рівні. На ґрунті викладеного вважаємо, що тема дисертаційної роботи здобувачки є своєчасною, актуальною, та має як теоретичну, так і практичну значущість.

Актуальність теми дослідження також підтверджується включенням до плану науково-дослідних робіт кафедри обліку та оподаткування Сумського національного аграрного університету за темою «Розвиток корпоративної звітності зі сталого розвитку / ESG звітності та інфраструктури її обслуговування (0121U100104) та «Розвиток корпоративного управління та корпоративних відносин на засадах сталого розвитку» (0121U100113).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність.

Структура дисертаційної роботи є логічною та послідовною, кожен із її розділів супроводжується відповідними висновками. Розв'язання поставлених завдань ґрунтується на результатах аналізу широкого кола літературних джерел, які репрезентують сучасну глобальну наукову думку.

Оцінюючи дисертаційне дослідження Чжан Лі, слід відзначити досить вдалий вибір методологічного інструментарію, що дозволив забезпечити цілісність, міжгалузевий характер і логічний виклад матеріалу. Використання в роботі методів теоретичного узагальнення, аналізу і синтезу та інших дозволило автору виявити ключові суперечності, причинно-наслідкові зв'язки, умови вирішення нагальних проблем, що стосуються взаємозв'язку та взаємозалежності практики корпоративного обліку і організаційно-управлінських рутин на корпоративну соціальну відповідальність.

Обсяги первинної інформації (статистичної звітності підприємств), використані для отримання узагальнених розрахунків і підтвердження висунутих гіпотез, є достатніми.

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій,

сформульованих у дисертаційній роботі, підтверджується їх публікацією у наукових статтях у фахових виданнях України та у наукових журналах, включених до бази SCOPUS, та у матеріалах профільних міжнародних науково-практичних конференцій.

Представлені авторкою результати дослідження є логічно обґрунтованими і достовірними, їх доцільно розглядати як суттєвий підсумок проведеної роботи, що повністю відображає основні положення проведеного автором дослідження, яке має сприяти пошуків застосування концепції КСВ.

Структура та основні наукові результати дисертації.

В дисертаційній роботі досліджено та систематизовано теоретичні підходи, понятійно-категоріальний апарат і методологічний інструментарій, які пояснюють особливості сталого корпоративного управління.

У першому розділі (стор. 27-75) досліджено методологічні засади концепції КСВ. Зокрема, в роботі узагальнено методичні засади оцінювання ефективності корпоративної соціальної відповідальності та її взаємозв'язок із обліковими та фінансовими практиками в компаніях.

У другому розділі (стор. 76-119) аналізується поточна ситуація, стан і тенденції розвитку концепції КСВ на прикладі публічних компаній КНР та її взаємозв'язку із практиками у сфері обліку, звітності, фінансів, а також корпоративного управління. Аналіз авторкою проведено як у галузевому, так і регіональному розрізах. Логічним завершенням розділу є емпіричний аналіз взаємозв'язків практик звітності та корпоративного управління.

У третьому розділі (стор. 120-205) автором, базуючись на результатах емпіричного дослідження, запропоновано рекомендації щодо впровадження концепції КСВ в публічних компаніях КНР, визначено основні тренди у сталому корпоративному управлінні публічних компаній КНР, визначено та обґрунтовано доцільність переходу від концепції КСВ до методології ESG.

Дисертаційна робота Чжан Лі охоплює в собі комплексний дослідницький погляд на проблему та її вирішення і складається з наступних

частин: вступу, основного змісту, який включає три розділи, висновків, списку використаних літературних джерел (що налічує 196 джерел), та додатків. Загальний обсяг основного тексту становить 214 сторінок, в які включено 19 таблиць та 15 рисунків.

За змістом, структурою та оформлення дисертація повністю відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України. Мовою написання дисертації є англійська мова, згідно зі ст.22 Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної».

На ґрунті викладеного вважаємо, що дисертація є завершеною науковою працею з логічно пов'язаною, змістовно цілісною композицією, науковим стилістичним наповненням та авторським баченням вирішення поставленого наукового завдання.

Наукова новизна отриманих результатів.

Проведений аналіз отриманих авторкою наукових результатів та висновків дає підстави стверджувати, що дисертаційна робота містить ряд важливих теоретичних і науково-методичних положень, які спрямовані на розвиток концепції КСВ в частині впливу корпоративного обліку/фінансів (податкова агресивність, внутрішній контроль, зовнішній аудит КСВ звітності, обліковий консерватизм) і організаційно-управлінських рутин (атрибути корпоративного управління) на корпоративну соціальну відповідальність компаній в Китайській народній республіці, а саме:

1. Вперше запропоновано підхід двостороннього та багатовимірного аналізу впливу на результативність корпоративної соціальної відповідальності. На відміну від попередніх досліджень запропонований підхід об'єднує перспективи управління на мікрорівні з урахуванням еволюції практик КСВ в КНР.

2. Дістали подальшого розвитку теоретико-методологічні та практичні аспекти впливу ключових компонентів корпоративного обліку/фінансів (таких як податкова агресивність, внутрішній контроль, зовнішня аудиторська перевірка КСВ звітності та обліковий консерватизм) та організаційно-

управлінських рутин (включаючи атрибути корпоративного управління) на КСВ компаній у КНР. У рамках даного дослідження ретельно розглядається, як вказані фактори взаємодіють між собою та як ця взаємодія визначає розвиток китайських публічних компаній

3. Удосконалено таксономію факторів впливу на КСВ з мікро-, мезо- та макроперспектив, що на відміну від існуючих підходів охоплює економіку, управління, поведінку, компетентність та навколишнє середовище та враховує послідовність «Фактори впливу – Поведінкові результати – Вплив на результат».

4. Удосконалено підходи до розвитку КСВ через призму теорії екосистем підприємства в контексті цифрової трансформації економіки Китаю, що на відміну від існуючих підходів враховує сучасні тенденції діджиталізації.

5. Дістала подальшого розвитку концепція стратегічної КСВ та організаційної стійкості у суспільних кризах. На відміну від існуючих підходів дослідження зосереджується на впливі стратегічної КСВ на стійкість організацій у суспільних кризах.

6. Дістала подальшого розвитку концепція трансформації від КСВ до ESG, зокрема, аналіз впливу зеленого сталого розвитку. Робота порівнює ESG та КСВ, розглядаючи стандарти звітності, рамки розкриття інформації та перспективу розвитку розкриття інформації про сталий розвиток у Китаї в контексті «подвійного вуглецю».

Наведені положення суттєво розвивають теорії впровадження концепції КСВ та створюють передумови для формування стратегії підприємства на базі методології сталого розвитку.

Практична цінність результатів дослідження.

Отримані результати мають високе практичне значення через конкретні застосування розробленого комплексу методичних засад та практичних рекомендацій у процесі управління взаємозв'язком між КСВ та фінансово-економічною діяльністю, а також організаційно-управлінськими практиками

компаній. Представлена робота покращить розуміння механізмів формування та розвитку КСВ у контексті китайського бізнес-середовища, що, в свою чергу, сприятиме подальшому розвитку теоретичних підходів та практичних інструментів для вдосконалення корпоративної соціальної відповідальності компаній. Розроблені методичні підходи можуть бути використані як підґрунтя для стратегічного управління взаємодією між фінансовими, організаційними та соціальними аспектами корпоративної діяльності в умовах економіки КНР.

Повнота викладення основних результатів дисертації.

Основні наукові положення, висновки і результати дослідження опубліковано у 8 наукових працях. Серед них представлено 5 статей (у тому числі 1 – у фахових виданнях України; 4 – у наукових журналах, проіндексованих у базі Scopus) та 3 публікацій – у матеріалах наукових конференцій.

Публікації повністю відображають зміст, основні положення та наукову новизну отриманих результатів.

Дискусійні положення та зауваження до роботи

Позитивно оцінюючи роботу в цілому, слід відмітити, що вона має окремі недоліки та дискусійні положення.

1. Результати аналізу окремих складових КСВ (розділ 1.1) не є структурованими; авторкою описано складові КСВ, але не встановлено їх значущість та внесок в загальну відповідальність компанії.

2. Аналіз базових теорій КСВ (підрозділ 1.2) носить описовий характер, авторкою не проведено хронологічний аналіз формування методології КСВ, не проведено компаративний аналіз базових теорій КСВ.

3. Погоджуючись з результатами дослідження впливу звітності про сталий розвиток (таблиця 1.3, с. 66-68), зазначаємо, що інформацію представлено у незручному вигляді, доцільним було б організувати дані у вигляді схеми, оскільки множини атрибутів КСВ в аналізованих дослідженнях

перетинаються але не є тотожними.

4. При дослідженні сучасного стану КСВ в КНР (підрозділ 2.1) авторкою не розглядається відкрита база даних Глобального договору ООН (UN Global Compact), яка станом на грудень 2023 року налічує в КНР 942 організації, вказана база даних також, на жаль, не використовувалася при галузевому аналізі застосування концепції КСВ в КНР.

5. Між підрозділами 2.1 та 2.2 наявна неузгодженість періоду дослідження, оскільки в окремих випадках він завершується у 2019 році, а в інших – у 2018 році, що може вплинути на адекватність отриманих результатів аналізу. Додавання даних за більш наближені до сучасності часові періоди, вважаємо, підвищило б репрезентативність вибірки.

6. У третьому розділі роботи авторкою не достатньо розглянуто основні внутрішні драйвери застосування концепції КСВ, найважливішим з яких, на нашу думку, сьогодні є підвищення конкурентоспроможності компанії завдяки більшій прозорості, покращення ставлення клієнтів та інших стейкхолдерів тощо.

7. У роботі наявні редакційні помилки, які утруднюють сприйняття інформації.

Втім, не дивлячись на висловлені побажання та зауваження, варто відзначити високий науково-теоретичний та прикладний рівень проведеного здобувачем дослідження.

Загальний висновок.

Тема дисертації є актуальною, її структура добре продуманою, а матеріал викладений логічно і послідовно. Отримані в дисертації результати в сукупності розв'язують важливу наукову проблему. Дисертація написана англійською мовою та оформлена відповідно до чинних положень, норм і правил, встановлених Міністерством освіти і науки України.

Зміст дисертаційної роботи відповідає темі дослідження та спеціальності 073 - менеджмент (галузь знань 07 - управління та адміністрування).

Дисертаційна робота Чжан Лі на тему “Удосконалення практики

корпоративної соціальної відповідальності в Китаї: економічне оцінювання впливу ділової та фінансової рутини на КСВ” написана у відповідності до чинних вимог, містить теоретичні, методичні та практичні розробки, які свідчать про те, що отримані автором нові науково обґрунтовані результати вирішують актуальну наукову проблему.

Аналіз дисертаційної роботи свідчить, що поставлена у дослідженні мета досягнута, а основні завдання успішно вирішені. Отримані автором результати мають теоретичне, методичне та прикладне значення і можуть використані в освітній та науковій діяльності.

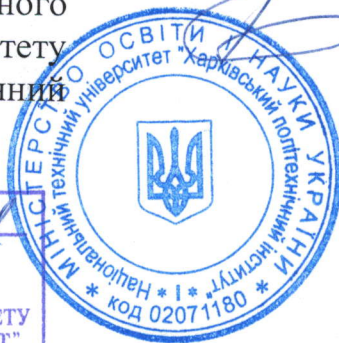
Таким чином дисертаційна робота “Удосконалення практики корпоративної соціальної відповідальності в Китаї: економічне оцінювання впливу ділової та фінансової рутини на КСВ” відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України №40 від 12.01.2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», Постанові Кабінету Міністрів України №44 від 12.01.2022 року «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її авторка – Чжан Лі (Zhang Li) заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 - менеджмент (галузь знань 07 - управління та адміністрування).

Офіційний опонент:

Кандидат економічних наук,
доцент, професор кафедри
менеджменту Національного
технічного університету
«Харківський політехнічний
інститут» (м. Харків)

Павло БРІНЬ

Підпис доц. Павла Брін
ЗАСВІДЧУЮ:
ВЧЕНИЙ СЕКРЕТАР
НАЦІОНАЛЬНОГО-ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
“ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ”
" " 20 р.

ЗАЙЦЕВ Ю. І.